

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA 3 (P3)

HLAKOLA/TLHAKUBELE 2014

MATSHWAO: 100

NAKO: dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 6.

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLOBUWA

1. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO tse THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Moqoqo	(50)
KAROLO YA B:	Ditema tsa kgokahano tse telele	(30)
KAROLO YA C:	Ditema tsa kgokahano tse kgutshwane	(20)

2. Araba potso e le NNGWE KAROLONG e NNGWE le e NNGWE.
3. Araba dipotso TSOHLE ka Sesotho.
4. Qala karolo e NNGWE le e NNGWE leqepheng le LETJHA, mme o sehe mola qetellong ya karolo ka nngwe.
5. Karolong e nngwe le e nngwe etsa moralo (ka ho iketsetsa mmapa wa monahano, daekramo kapa tjhate e bontshang tatelano ya mehopolo ya sehlooho kapa etsa feela lenane la dintlha tseo o tla ngola ka tsona boitokisetsong ba hao ba ho hlahisa tema e hlokehang). Boela o lekole botjha mosebetsi wa hao ka ho o bala hape, ho o nahanisisa, ho o lokisa diphoso, le ho nehelana ka sehlahiswa se phethetsweng. Sebedisa pensele ha o lokisa diphoso. O tla abelwa matshwao bakeng sa ho ela tlhoko mehato ena.
6. Meralo yohle e totobatswe hantle hore ke meralo, pele ho hlahiswa tema e ngolwang.
7. O eletswa ho sebedisa nako ya hao tjena:
KAROLO YA A:	metsotso e 80
KAROLO YA B:	metsotso e 40
KAROLO YA C:	metsotso e 30
8. Nomora dikarabo tsa hao feela jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
- ELA TLHOKO:** Ngola nomoro le sehlooho sa moqoqo oo o o kgethileng.
9. Ngola sehlooho se loketseng potso eo e kgethileng, kapa sehlooho seo o iqapetseng sona dipotsong tseo ho sa nehelanwang ka dihlooho ho tsona.
- ELA TLHOKO:** Sehlooho se se ke sa balellwa ha ho balwa palo ya mantswe.
10. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

Kgetha sehlooho se le SENG ebe o ngola moqoqo wa bolelele ba mantswe a 250 ho isa ho a 300 ka sona. Ela tsena tlhoko:

- Mohatong wa boitokisetso, etsa moralo moo o hlahisang mehopolo ya sehlooho le dintlha tse e tsehetsang, tseo o tla ngola ka tsona.
- Ha o qeta ho ngola moqoqo, boela o o bale mme o sebedise pensele ho hlaola diphoso. O tla abelwa matchwao bakeng sa ho ela tlhoko mehato ena.

- 1.1 O kile wa boha papadi ya makgaolakang pakeng tsa dihlopha tse pedi tse matla, tse tummeng. Ngola moqoqo oo sehlooho sa wona e leng:

Papadi eo nke keng ka e lebala lekgale.

[50]

- 1.2 Baithuti ba bangata ba ananela leano la mmuso la phepo ya baithuti dikolong. Ena ke thuso e kgolo eo mmuso o tlleng ka yona. Hoja e ne e le siyo ho ka be ho le jwang? Ngola moqoqo oo sehlooho sa wona e leng:

Ena ke thuso e babatsehang haholo.

[50]

- 1.3 Ho phatlalatswa ha sephetho sa baithuti ba materiki dikoranteng ho bakile dipuopuo setjhabeng. Karolo e nngwe ya setjhaba e re se phatlalatswe ha e nngwe yona e le kgahlanong le seo. Ngola moqoqo mme o hlahise maikutlo a hao ka sehlooho sena:

Na sephetho sa baithuti ba materiki se lokela ho phatlalatswa dikoranteng?

[50]

- 1.4 Kajeno batho ba bangata ba fallela metseng ya ditoropo ka sepheo sa ho iphumanela melemo e itseng, empa metse ya ditoropo e na le mathata a yona. Ngola moqoqo oo sehlooho sa wona e leng:

Melemo le mathata a ho dula metseng ya ditoropo.

[50]

- 1.5 Leha mmuso o etsa boikgathatso ba ho fokotsa dikotsi tsa mebileng, palo ya batho ba hlokahallang mebileng e ntse e le hodimo. Taba ena e tshwenya mmuso le setjhaba haholo. Ngola moqoqo oo sehlooho sa wona e leng:

Boipaballo mebileng.

[50]

- 1.6 Kgetha setshwantsho se le SENG ho tsena tse latelang, e be o ngola moqoqo o itshetlehile mohopolong o hlahiswang ke sona maikutlong a hao. Neha moqoqo wa hao sehlooho.

1.6.1

[Setshwantsho se qotsitswe ho picturenet.com]

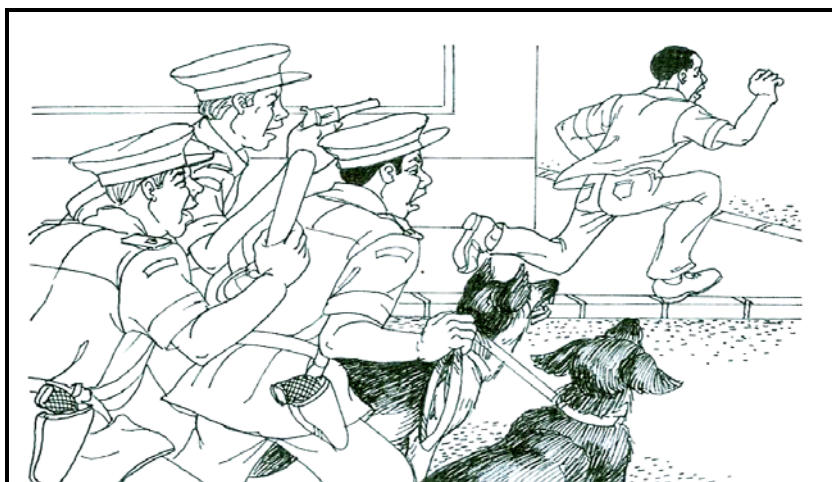
[50]

1.6.2

[Setshwantsho se qotsitswe le ho lokiswa ho tswa bukeng ya *Re a Phukalla* 12, S Motibe le ba bang]

[50]

1.6.3

[Setshwantsho se qotsitswe le ho lokiswa ho tswa bukeng ya *Mohaladitwe* wa puo Grade 8, NB Sekere le ba bang]

[50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:**50**

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 2**

Kgetha mme o ngole tema e le NNGWE ya bolelele ba mantswe a 120 ho isa ho a 150 (dikahare feela). Ngola feela nomoro ya potso le tema eo o e kgethileng. Hopola ho etsa moralo wa tema ya hao, le ho boela o e bala hape ho lokisa diphoso.

- 2.1 Motswalao o sa tswa fumana mosebetsi ka mora dilemo tse ngata tsa ho sokola. Mo ngolle **lengolo** o mo lebohise. [30]
- 2.2 Sekolo sa heno se morerong wa ho bokelletsa ditjhelete. Ka lebaka lena, se fetotse tse ding tsa dihosetele ho ba matlo a baeti. Ngolla setjhaba **boroutjhara** ho bapatsa matlo ano a baeti. [30]
- 2.3 Baithuti ba bang ba Kereiti ya 12 ha ba pase Sesotho hantle, e bile ho na le ba se feilang. Ngola **atikele** e yang koranteng o hlahise maikutlo a hao a kamoo bothata bona bo ka rarollwang kateng. [30]
- 2.4 Sehlopha sa bolo ya maoto ya banana sa motse wa heno, se sa tswa ikgapela tlhodisano e se fileng monyetla wa ho ya shebella Tlhodisano ya Mohope wa Lefatshe ya bolo ya maoto naheng ya Brazil selemo se tlang. Ngola **inthaviu** e pakeng tsa moqolotsi wa ditaba le mokapotene wa sehlopha seo. [30]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 3**

Kgetha mme o ngole tema e le NNGWE ya bolelele ba mantswe a 80 ho isa ho a 100 (dikahare feela). Ngola feela nomoro ya tema eo o e kgethileng. Hopola ho etsa moralo wa tema ya hao, le ho boela o e bala hape ho lokisa diphoso.

- 3.1 O ipuletse kgwebo e nyenyane ya ho politjha dieta. Etsa **papatso** eo ka yona o hohelang batho hore ba tlise dieta tsa bona ho tla politjhwa. [20]
- 3.2 Ausi wa hao ha a tsebe holo e ntjha e ka toropong moo ho tla tshwarelwa moketjana wa tlhodisano ya bommabotle teng. Mo ngolle **ditshupiso** tsa ho tloha renkeng ya ditekesi e ka toropong ho ya holong eo. Ditshupisong tsa hao, o hlahise mabitso a meaho e meholo le diterata tse tsebahalang. [20]
- 3.3 O ne o le e mong wa baetapele ba baithuti ya neng a isitswe Cape Town thupellong ya tsa boetapele ya matsatsi a mararo ke Lefapha la Thuto. Ngola diketsahalo tsa matsatsi ao a mararo **dayaring** ya hao. [20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 100